

رابطه بین سبک های فرزند پروری ادراک شده با مشکلات تصمیم‌گیری شغلی در دانشجویان دانشگاه

فهیمة حسینی لواسانی^۱، افشین افضلی^۲، عصمت دانش^۳، سید محمود میرزمانی^۴

چکیده:

هدف: پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه بین سبک های فرزند پروری ادراک شده و مشکلات تصمیم‌گیری شغلی دانشجویان انجام شد. **روش:** روش پژوهش از نوع همبستگی و جامعه ی آماری شامل کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ دانشگاه شهید بهشتی بود. با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی ۳۷۵ دانشجو انتخاب ولی به علت ناقص بودن ۱۵ پرسشنامه کنار گذاشته شد و در نهایت ۳۶۰ پرسشنامه تحلیل شد. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه های تصمیم‌گیری شغلی گاتی (۱۹۹۶) و سبک های فرزند پروری مایر (۱۹۶۵) استفاده شد. برای تحلیل آماری از ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام استفاده شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که افراد با سبک فرزند پروری ادراک شده ی سهل‌گیر و مقتدر در مقایسه با افراد با سبک فرزند پروری ادراک شده ی مستبد و سهل‌انگار از مشکلات تصمیم‌گیری شغلی کمتری برخوردارند و تفاوت معناداری بین افراد بین سبک فرزند پروری سهل‌انگار و مستبد وجود ندارد. همچنین متغیر بعد فرزند پروری محبت- طرد را می‌توان به عنوان پیش‌بین‌ترین بعد سبک فرزند پروری در مشکلات تصمیم‌گیری شغلی قلمداد کرد. **نتیجه‌گیری:** شیوه تربیتی حمایتی والدین در میزان مشکلات تصمیم‌گیری شغلی نقش دارد. فرزندان که والدین آنها والدین حمایت‌گری هستند، بیشتر متمایل به شیوه تربیتی مقتدرانه هستند و از مشکلات تصمیم‌گیری شغلی کمتری رنج می‌برند.

واژه‌های کلیدی: سبک های فرزند پروری ادراک شده، تصمیم‌گیری شغلی، دانشجویان

^۱ کارشناس ارشد، روان‌شناسی عمومی

^۲ دکترای سنجش و اندازه‌گیری، استادیار دانشگاه بو علی سینا

^۳ دانشیار دانشگاه شهید بهشتی

^۴ استاد گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر

مقدمه

انتخاب شغل فرآیندی مبهم و پیچیده است و تصمیم‌گیری شغلی یکی از موضوعات اصلی تحقیقات در روان‌شناسی شغلی است (بتز^۱، ۱۹۹۲؛ تینسلی^۲، ۱۹۹۲، نقل از شلی تین^۳، ۲۰۱۰).

انتخاب و تعهد به یک انتخاب شغلی، وظیفه‌ای اساسی در هنگام آخر نوجوانی و ابتدای جوانی است (اریکسون^۴، ۱۹۷۲؛ سوپر و ساویکس^۵، ۱۹۹۶، نقل از امانوئل^۶، ۲۰۰۹). طبق نظر کراتیس^۷ (۱۹۶۹) نقل از امانوئل^۶، ۲۰۰۹) بی‌تصمیمی به معنای این است که فرد نتواند گزینه‌ای را انتخاب کند و یا در یک موقعیت که نیاز به تصمیم‌گیری است، نتواند به طور مطمئن دست به انتخاب بزند. عوامل شناختی بی‌تصمیمی شغلی شامل نداشتن اهداف شغلی، نداشتن جهت‌دهی شغلی، نداشتن اطلاعات در مورد خود و محیط و نداشتن اطمینان در مورد بازار رو به تغییر کار می‌شود. بخش عاطفی بی‌تصمیمی شغلی شامل اضطراب، دوگانگی احساس، عدم کنترل و آرزوهای بلند پروازانه شغلی می‌شود.

یکی از عواملی که بر تصمیم‌گیری شغلی تاثیر گذار است، ارتباط فرزندان با والدین آنهاست. تحقیقات نشان دادند که نوجوانان بیش از همه با والدین خود در مورد مسائل شغلی صحبت می‌کنند (فند، ۱۹۹۱؛ اوتو^۸، ۲۰۰۰، نقل از دیتریچ^۹ و کرکه^{۱۰}، ۲۰۰۹) و والدین خود را افرادی معرفی می‌کنند که تأثیر اصلی را در آموزش و انتخاب شغلی آنها داشته‌اند. (مورتیمی^{۱۱}، زیمرگمپک^{۱۲}، هلمز^{۱۳}، شاناهان^{۱۴}، ۲۰۰۲؛ تینکینن^{۱۵}، سالملا-آرو^{۱۶} و نورمی^{۱۷}، ۲۰۰۹، نقل از دیتریچ و کرکه، ۲۰۰۹).

---

¹ Betz

² Tinsley

³ Shelley Tien

⁴ Erikson

⁵ Savickas

⁶ Emmanuelle

⁷ Crites

⁸ Otto

⁹ Dietrich

¹⁰ Kracke

¹¹ Mortimer

¹² Zimmer-Gembeck

¹³ Holmes

¹⁴ Shanahan

¹⁵ Tynkinen

¹⁶ Salmela-Aro

¹⁷ Nurmi

نرخ بالای تغییرات در حوزه های کاری موجب شده است که افراد در طی زندگی خود تغییرات کاری روزافزونی داشته باشند. کیفیت تصمیمات شغلی که در طی این تغییرات گرفته می‌شود هم برای افراد و هم برای جامعه بسیار مهم است (سانتوس^۱، ۲۰۰۷). همچنین به دلیل پیشرفت علم و صنعت و پیچیدگی و دگرگونی دائم دنیای مشاغل و تقاضاهای روز افزون برای ورود به حرفه های مختلف، تصمیم گیری و انتخاب شغل امری دشوار شده است. تصمیم گیری شغلی فرایندی پویا و چند بعدی است. شناسایی و درک عامل هایی که بر تصمیم گیری شغلی تاثیر می گذارد کاربرد هایی عملی در مشاوره ی شغلی و اجرای مداخلات شغلی دارد. تردید شغلی یک وضعیت چند بعدی است که در آن فرد در انتخاب شغلی آینده خود دچار مشکل است (ماوو^۲، ۲۰۰۴). کیفیت تصمیم گیری در طول انتقال از تحصیل به شغل برای فرد و جامعه مهم است. از زمانی که در اوایل قرن نوزدهم پارسونز برای اولین بار چارچوبی را برای کمک به فرد جهت انتخاب شغل ارائه می دهد، تصمیم گیری در مورد شغل احتمالا بسیار پیچیده تر شده است. اغلب افراد از عوامل ضروری برای گرفتن تصمیمات شغلی مناسب و جستجوی کمک حرفه ای بی اطلاع هستند. (کمپ، ۲۰۰۰). متغیرهایی که به طور پیوسته با بی‌تصمیمی شغلی مرتبط هستند شامل مشکلاتی می‌شوند که در شکل‌دهی هویت شغلی و شخصی مستقل و باثبات و متغیرهای هویت حرفه‌ای و خودپنداره مثبت تاثیر گذار هستند. مشکلات مرتبط با هویت ممکن است در اثر مشکلات روان‌شناختی به وجود آیند که با جدایی خانواده، مشکلات دلبستگی و موضوع وابستگی و استقلال همراه باشد. (لپز^۳ و همکاران، ۲۰۰۶، نقل از ساکا و همکاران، ۲۰۰۸).

خانواده بر اعتقادات شغلی، انتخاب شغل و روش های سازماندهی تجربه شغلی افراد تاثیر می گذارد. برای مثال عده ای از دانشجویان رشته تحصیلی و شغل خود را بر اساس توصیه و راهنمایی و فشار والدین انتخاب می کنند. بنابراین منشاء بافتی خانواده می تواند نقش مهمی در تصمیمات شغلی داشته باشد (کارلسون، ۲۰۰۳).

مفهوم سبک های فرزند پروری مفهومی بسیار گسترده می باشد که والدین در طیف های مختلفی چون مقتدرانه، مستبدانه، سهل گیرانه، سهل انگارانه قرار می گیرند. در سبک فرزند پروری مقتدرانه، والدین فرزندان را به استقلال تشویق می کنند اما در برابر اعمال آنها کنترل و محدودیت هایی نیز انجام می دهند. این والدین ارتباط کلامی وسیعی برقرار می کنند و والدین گرم و با محبتی هستند.

---

¹ Santos

² Mau

³ Lopez

والدین با سبک فرزند پروری مستبدانه، بیشتر یک سبک تنبیه کننده دارند. این والدین فرزندان خود را به پیروی از فرامین و انجام کارهای خواسته شده وا می دارند. محدودیت و کنترل های زیادی روی فرزند خود اجرا می کنند و کمتر به او اجازه صحبت می دهند. والدین با سبک فرزند پروری سهل گیرانه به نیازهای فرزند خود پاسخ می دهند و تقاضایی از او ندارند و تلاش کمی برای کنترل فرزندان خود نشان می دهند (سانتراک، ۲۰۰۷). والدین با سبک فرزند پروری سهل انگارانه در برخورد و مواجهه با فرزندانشان گرمی و محبت و صمیمیت و نیز توجه کمی نشان می دهند. همچنین آنها برای فرزندان خود راهنمایی و حمایت های کمی فراهم می کنند (بامرنید، ۱۹۸۶).

بی‌تصمیمی شغلی به معنای مشکلاتی هستند که افراد هنگام تصمیم‌گیری شغلی با آن‌ها مواجه می‌شود (چارترند^۱ و همکاران ۱۹۹۳، نقل از ساکا^۲ و همکاران، ۲۰۰۸؛ گاتی و همکاران ۲۰۰۱؛ لنگ^۳ و چروینکو^۴ ۱۹۹۶؛ اسیپو^۵ و همکاران، ۱۹۷۶، نقل از ساکا و همکاران، ۲۰۰۸) و به تمام مشکلات چالش‌هایی گفته می‌شود که به پیش از، در حین و پس از فرآیند تصمیم‌گیری شغلی مرتبط می‌شود. گاتی، کروس^۶ و اسیپو^۷ (۱۹۹۶، نقل از شلی تین، ۲۰۱۰) مدل و الگویی را پیشنهاد کردند که مشکلات افراد در تصمیم‌گیری شغلی را نشان می‌دهد. در بالای این طبقه‌بندی دو دسته‌بندی بزرگ وجود دارد. پارسن^۸، آدلر^۹ و کاسالا^{۱۰} (۱۹۸۲، نقل از فلدمن، ۲۰۰۳) دریافتند که ادراک نوجوانان از توانایی‌های خود بیشتر تحت تاثیر دیدگاه آنها در مورد توانایی‌هایشان است تا موفقیت‌های قبلی آنها. مشارکت والدین در فعالیت‌های برنامه ریزی شغلی با میزان بی‌تصمیمی شغلی فرزندان آنها به طور معکوس ارتباط دارد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بی‌تصمیمی شغلی در بین جوانانی که والدین آنها دارای امنیت شغلی بیشتری هستند؛ نسبت به والدینی که دارای امنیت شغلی کمتری هستند، بیشتر است.

---

¹ Chartrand

² Saka

³ Leong

⁴ Chervinko

⁵ Osipow

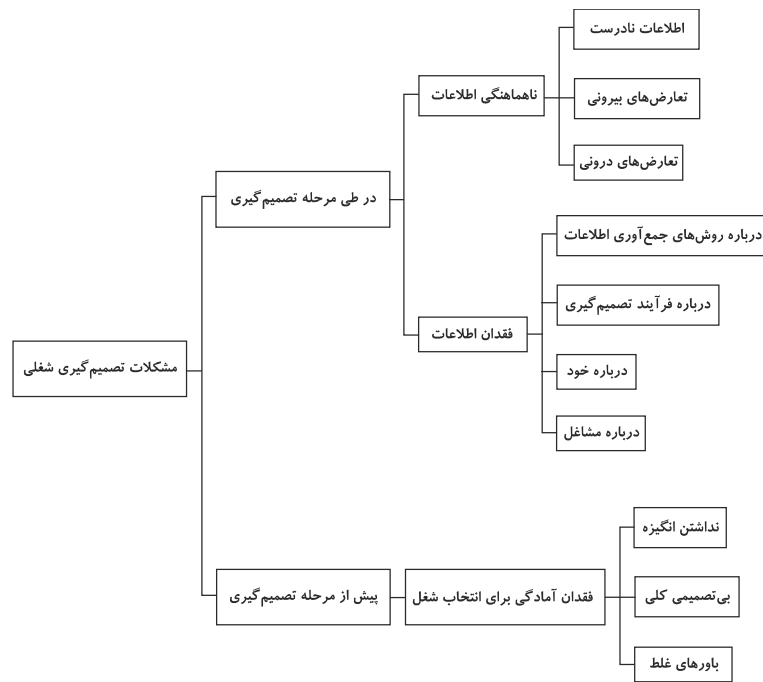
⁶ Krausz

⁷ Osipow

⁸ Parsons

⁹ Adler

¹⁰ Kaczala

نمودار ۱: طبقه بندی مشکلات تصمیم‌گیری شغلی، گاتی، ۱۹۹۶

تحقیق دیگری نشان داده است که با وجود این که دوستان تأثیر زیادی بر روی نوجوانان دارند، اما والدین نقش به‌سزایی در تحول روانی و سازگاری فرزندان خود دارند (لمبورن^۱، مونتز^۲، استینبرگ^۳ و درنبوش^۴، ۱۹۹۱؛ نولر^۵، ۱۹۹۶ نقل از امانوئله، ۲۰۰۹) به خصوص در تحول شغلی آن‌ها تأثیر زیادی دارند. چندین تحقیق نشان داده اند که تحول شغلی نوجوانان می‌تواند تحت تأثیر کیفیت روابط بین نوجوان - والدین باشد (بولستین و همکاران، ۱۹۹۱؛ اسکات^۶، ۲۰۰۱؛ ویگنولی^۷ و همکاران، ۲۰۰۵ نقل از امانوئله، ۲۰۰۹). بررسی دل‌بستگی والدین - نوجوان بسیار در بررسی ارتباط بین نوجوان و والدین مهم است (پاپینی^۸ و روگمن^۹، ۱۹۹۲ نقل از امانوئله، ۲۰۰۹). براساس بولستین و همکاران (۱۹۹۵ نقل از امانوئله، ۲۰۰۹) امنیت دل‌بستگی تحول خود - هویت را افزایش می‌دهد که این کار از

¹ Lamborn
² Mounts
³ Steinberg
⁴ Dornbusch
⁵ Noller
⁶ Scott
⁷ Vignoli
⁸ Papini
⁹ Rogman

طریق فرآیند کاوش است که نقشی مهم در شکل‌گیری و تحول شغلی دارد. چند مطالعه این فرضیه را تایید می‌کند که کیفیت رابطه والدین - نوجوانان درگیر شدن فرد را در کار پیچیده و پر از چالش که برای تعهد به انتخاب شغل لازم است، راحت‌تر می‌کند (بولستین^۱ و همکاران ۱۹۹۱؛ پالمر و کچران^۲؛ ۱۹۸۸ نقل از امانوئل، ۲۰۰۹). با توجه به این مسأله‌ها ما بر آن شدیم که ارتباط بین سبک‌های فرزند پروری را با مشکلات تصمیم‌گیری شغلی بررسی کنیم. در این راستا سوال‌های زیر مطرح شده است:

- ۱- آیا سبک فرزند پروری مستبدانه با مشکلات تصمیم‌گیری شغلی رابطه دارد؟
- ۲- آیا سبک فرزند پروری مقتدرانه با مشکلات تصمیم‌گیری شغلی رابطه دارد؟
- ۳- آیا سبک فرزند پروری سهل‌انگارانه با مشکلات تصمیم‌گیری شغلی رابطه دارد؟
- ۴- آیا سبک فرزند پروری سهل‌گیرانه با مشکلات تصمیم‌گیری شغلی رابطه دارد؟
- ۵- کدامیک از ابعاد فرزند پروری برای مشکلات تصمیم‌گیری شغلی پیش‌بین بهتری است؟

روش تحقیق

از آنجائیکه پژوهش حاضر به بررسی رابطه‌ی بین متغیرها می‌پردازد، روش پژوهش از نوع همبستگی می‌باشد. پژوهش همچنین از نوع رگرسیون چند گانه است که در آن سبک‌های فرزند پروری متغیرهای پیش‌بین و مشکلات تصمیم‌گیری شغلی متغیر ملاک است.

جامعه آماری این پژوهش عبارتند از کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه شهید بهشتی که برابر با ۶۴۰۹ نفر بودند. نمونه حاضر توسط جدول کرجسی-مورگان (۱۹۷۷) برابر با ۳۷۶ نفر تعیین گردید. با توجه به اینکه جامعه آماری متشکل از طبقات مختلف است (به عنوان نمونه دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشکده‌ی ادبیات و غیره) از نمونه‌گیری طبقه‌بندی تصادفی با تخصیص متناسب استفاده شد.

ابزار پژوهش

پرسشنامه‌ی ادراک سبک‌های فرزند پروری: این پرسشنامه، نقل از اسماعیلی مقدم (۱۳۸۸) توسط نقاشیان (۱۳۵۸) بر اساس کارهای شفر (۱۹۶۵) تهیه شده است. این پرسشنامه دارای ۷۷ ماده است و

¹ Blustein

² Cochran

ابعاد مختلف کنترل-آزادی (سخت‌گیری، سهل‌گیری) و محبت-طرد در روابط خانوادگی والدین را از زاویه‌ی نگرش آزمودنیها مورد سنجش قرار می‌دهد (برجعلی، ۱۳۸۷).

پایایی این پرسشنامه توسط سازنده ۰٫۸۷ شده است. در پژوهشی که توسط آقاجری (۱۳۷۴) انجام گرفت، ضریب پایایی پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ و بازآزمایی با فاصله زمانی سه هفته محاسبه شد که به ترتیب بعد کنترل آزادی ۰٫۶۳ و برای بعد محبت و طرد ۰٫۸۲ و ۰٫۹۳ به دست آمد. همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه به ترتیب ۰٫۹۲ و ۰٫۸۰ بود. آقا جری از طریق بازآزمایی ضریب پایایی برابر با ۰٫۸۳ به دست آمد.

روایی ساختاری و همزمانی پرسشنامه مشکلات تصمیم‌گیری شغلی گاتی و همکارانش که در سال ۱۹۹۶ ساخته شد توسط تحلیل ۴۰۳ دانشجوی برای پرسشنامه مشکلات تصمیم‌گیری شغلی، مقیاس تصمیم‌گیری شغلی^۱ (اسپیو و همکاران، ۱۹۸۷) و مقیاس خود کارآمدی تصمیم‌گیری شغلی^۲ (تایلر و بتز) تعیین شد. همبستگی بین پرسشنامه مشکلات تصمیم‌گیری شغلی و مقیاس تصمیم‌گیری شغلی مثبت (۰٫۷۷) بود و همبستگی این و مقیاس خود کارآمدی تصمیم‌گیری شغلی منفی بود (-۰٫۵۲) و -۰٫۵۰.

این پرسشنامه توسط فرحبخش (۱۳۸۴) ترجمه و متناسب با فرهنگ ایران در آمده است. گاتی و همکارانش (۲۰۰۰) از ۹۵ مشاور خواسته‌اند تا فهرستی از مسائل و مشکلات تصمیم‌گیری شغلی را بنویسند، آنگاه مشاهده کردند که بین مشکلات عنوان شده توسط مشاوران و مقوله‌های ذکر شده در آزمون آنها شباهت معناداری وجود دارد. آنها همچنین مشاهده کردند که بر اساس قضاوت مشاوران آزمون از روایی صوری بسیار بالایی برخوردار است. همبستگی این آزمون با آزمون تصمیم‌گیری شغلی ۰٫۷۷ بدست آمد که حاکی از روایی همزمان این آزمون است (اسپیو، نقل از فرحبخش، ۱۳۸۴).

پایایی ترجمه شده‌ی آزمون در یک نمونه‌ی ۱۱۶ نفری در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر، ۰٫۸۴ به دست آمده است و پایایی آزمون-آزمون مجدد در فاصله‌ی یک هفته روی ۳۸ نفر ۰٫۶۴ به دست آمد. روایی آزمون توسط کارشناسان در آموزش و پرورش به صورت محتوایی بررسی شد (فرحبخش، ۱۳۸۴).

¹ Career Decision Scale (CDS)

² Career Decision Making Self-Efficacy Scale (CDMSES)

یافته های پژوهش

طبق داده‌های پژوهش ۷۱/۴ درصد نمونه‌ها زن و ۲۵/۵ درصد آنها مرد بودند و در این میان ۱/۱ درصد نیز بدون پاسخ بودند. از میان ۳۴۳ نفری که به این متغیر جواب داده‌اند، کمترین سن ۱۸ سال و بیشترین سن ۳۲ سال و میانگین سنی افراد نیز ۲۰/۳۹ با انحراف معیار ۱/۹۲۸ می‌باشد. ۷۱/۹ درصد نمونه‌ها از رشته‌های علوم انسانی و ۱۱/۲ درصد آنها از رشته‌های علوم پایه و ۱۶/۹ درصد نمونه‌ها از رشته‌های فنی - مهندسی بودند.

جدول ۱. توزیع نمونه‌ها از نظر دانشکده

متغیر	فراوانی	درصد
علوم تربیتی و روانشناسی	۳۹	۱۰/۸
برق و کامپیوتر	۴۰	۱۱/۱
علوم پایه	۶۱	۱۶/۹
ادبیات و زبان	۱۰۰	۲۷/۸
معماری	۲۰	۵/۶
علوم اداری	۳۹	۱۰/۸
حقوق	۲۰	۵/۶
علوم زمین	۴۰	۱۱/۱
بی‌جواب	۱	۰/۳
جمع	۳۶۰	۱۰۰/۰

جدول شماره ۱ توزیع آزمودنی‌ها را از نظر دانشکده‌ی محل تحصیل نشان می‌دهد، بر اساس اطلاعات مندرج در جدول فوق بیشترین فراوانی مربوط به دانشکده‌ی ادبیات و زبان (۲۷/۸ درصد) و کمترین فراوانی مربوط به دانشکده‌های معماری و حقوق (۵/۶ درصد) است.

جدول ۲. نتایج تحلیل واریانس یکراهه در مورد مقایسه مشکلات تصمیم‌گیری شغلی افراد به تفکیک سبک‌های فرزند

پروری

متغیر ملاک	منبع تغییر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار F	سطح معناداری
مشکلات	بین گروهی	۶۳۷۲۰/۴۴	۳	۲۱۲۴۳/۴۸	۹/۳۴	۰/۰۰۰۱
تصمیم‌گیری شغلی	درون گروهی	۸۰۹۴۳۹/۶۰	۳۵۶	۲۲۷۳/۷۱		
	کل	۸۷۳۱۷۰,۰۳۷	۳۵۹			

نتایج حاصل از تحلیل واریانس در جدول فوق نشان می‌دهد که چون میزان $F = ۹/۳۴$ با درجات آزادی ۳ و ۳۵۶ در سطح $\alpha = ۰/۰۵$ معنادار است، لذا فرض‌های صفر رد و فرض‌های تحقیق تأیید می‌گردد. به عبارت دیگر بین سبک‌های فرزند پروری (مستبدانه، مقتدر و سهل‌گیرانه و سهل‌انگار گر) و مشکلات تصمیم‌گیری شغلی رابطه وجود دارد.

جدول ۳. نتایج آزمون تعقیبی شفه در مورد مقایسه مشکلات تصمیم‌گیری شغلی افراد به تفکیک سبک‌های فرزند پروری

سطح معناداری	انحراف معیار	I-J	J
۱/۰۰۰	۷/۷۶	-۱/۱	مستبد
۰/۰۰۲	۷/۰۹	(*) ۲۵/۳۵	سهل‌گیر
۰/۰۰۱	۷/۲۹	(*) ۲۷/۴۷	مقتدر
۱/۰۰۰	۷/۷۶	۱/۱۲	سهل‌انگار
۰/۰۰۱	۷/۱۳	(*) ۲۶/۴۷	سهل‌گیر
۰/۰۰۱	۷/۳۱	(*) ۲۸/۵۹	مقتدر
۰/۰۰۲	۷/۰۹	(*) -۲۵/۳۵	سهل‌انگار
۰/۰۰۱	۷/۱۳	(*) -۲۶/۴۷	مستبد
۱/۰۰۰	۶/۶۱	۲/۱۲	مقتدر
۰/۰۰۱	۷/۲۹	(*) -۲۷/۴۸	سهل‌انگار
۰/۰۰۱	۷/۳۱	(*) -۲۸/۵۹	مستبد
۱/۰۰۰	۶/۶۰	-۲/۱۲	سهل‌گیر

نتایج آزمون تعقیبی شفه در جدول ۳ نشان می‌دهد که افراد با سبک فرزند پروری سهل‌گیر و مقتدر در مقایسه با افراد با سبک فرزند پروری مستبد و سهل‌انگار از مشکلات تصمیم‌گیری شغلی کمتری برخوردارند و تفاوت معناداری بین افراد با سبک فرزند پروری سهل‌انگار و مستبد وجود ندارد.

جدول ۴. نتایج رگرسیون چند گانه مشکلات تصمیم‌گیری شغلی از روی ابعاد فرزند پروری

متغیر ملاک	منبع تغییر	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	مقدار F	سطح معناداری
۱	رگرسیون	۶۲۸۸۱/۹۴	۲	۳۱۴۴۱	۱۳/۸۵	۰/۰
	باقیمانده	۸۱۰۲۸۸/۰۹	۳۵۷	۲۲۶۹/۷۱		
	کل	۸۷۳۱۷۰/۰۳	۳۵۹			

جدول شماره ۴ نتایج پیش‌بینی مشکلات تصمیم‌گیری شغلی بر اساس دو مولفه ی طرد-محبت و کنترل-آزادی را بر اساس سبک‌های فرزند پروری خانواده‌ها نمایش می‌دهد. بر اساس اطلاعات

مندرج در جدول، مدل رگرسیون با مقدار $F=13/85$ و درجه آزادی ۲ در سطح $\alpha=0/01$ معنادار است و می توان از مدل مذکور به منظور پیش بینی تصمیم گیری استفاده نمود.

جدول ۵. ضرایب رگرسیون چندگانه پیش بینی مشکلات تصمیم گیری شغلی از روی ابعاد فرزند پروری

سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد شده ضرایب بتا	ضرایب استاندارد نشده		پیش بین	مدل
			انحراف استاندارد	B		
۰/۰۰	۷/۵۴		۲۴/۰۶	۱۸۱/۶۴	ثابت	
۰/۱۶	۱/۴۰	۰/۰۷	۰/۱۸	۰/۲۵	کنترل-آزادی	۱
۰/۰۰	-۵/۲۴	-۰/۲۷	۰/۰۹	-۰/۵۱	محبت - طرد	

جدول شماره ۵ ضرایب رگرسیون مولفه های فرزند پروری را در مدل نمایش می دهد. بر اساس اطلاعات مندرج در جدول، مولفه ی محبت-طرد با مقدار $t=5/24$ در سطح $\alpha=0/01$ معنادار است اما مقدار t مولفه ی کنترل-آزادی در سطح معناداری قابل قبول نیست.

با توجه به این موضوع به منظور پیش بینی مشکلات تصمیم گیری شغلی صرفاً می توان از مولفه ی محبت-طرد با ضریب $\beta=-0/51$ استفاده نمود به این معنا که هر چه شرایط خانوادگی به سمت محبت تغییر نماید مشکلات تصمیم گیری شغلی کمتر خواهد شد.

جدول ۶. نتایج مربوط به ضریب تبیین پیش بینی چند گانه مشکلات تصمیم گیری شغلی از روی ابعاد فرزند پروری

مدل	پیش بین	R	R ²	انحراف استاندارد
۱	محبت - طرد	۰/۲۶	۰/۰۷۲	۴۷/۶۴

با توجه به میزان R^2 موجود در جدول فوق می توان نتیجه گرفت که متغیر بعد فرزند پروری محبت - طرد به تنهایی ۷/۲ درصد از تغییرات مشکلات تصمیم گیری شغلی را تبیین می کند و می تواند به عنوان متغیر پیش بین مشکلات تصمیم گیری شغلی استفاده گردد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج این پژوهش نشان می دهد که بین سبک های فرزند پروری (مستبدانه، مقتدر و سهل گیرانه و سهل انگار گر) و مشکلات تصمیم گیری شغلی رابطه وجود دارد. افراد با سبک فرزند پروری سهل گیر و مقتدر در مقایسه با افراد با سبک فرزند پروری مستبد و سهل انگار از مشکلات تصمیم گیری شغلی

کمتری بر خوردارند و تفاوت معناداری بین افراد با سبک فرزند پروری سهل انگار و مستبد وجود ندارد. این یافته‌ها با نظرات بولستین و همکاران (۱۹۹۵ نقل از امانوئله، ۲۰۰۹) که عنوان می‌کنند، امنیت دلبستگی تحول خود - هویت را افزایش می‌دهد که این کار از طریق فرآیند کاوش است که نقشی مهم در شکل‌گیری و تحول شغلی دارد، همخوانی دارد. فرزندان که در خانواده‌هایی با سبک فرزند پروری مقتدرانه تربیت می‌شوند، فعالیت‌های اکتشافی بیشتر، عزت نفس بالاتر و خود کارآمدی شغلی بالاتر و هویت شغلی بالاتری دارا هستند (تریسی و همکاران، ۲۰۰۶ و دیتریچ و کرکه، ۲۰۰۹). نیز هارگر (۲۰۰۲) دریافت که درگیری خانواده و کارکرد نا مناسب خانواده به طور منفی با خود کارآمدی شغلی و تحول هویت شغلی ارتباط دارند.

طبق یافته‌های پژوهشی ذکر شده می‌توان یافته پژوهش حاضر را اینگونه تبیین نمود که حمایت در خانواده‌های با سبک فرزند پروری سهل گیرانه و مقتدرانه می‌تواند منجر به این مساله شود که نوجوانان بتوانند به اکتشاف شغلی بیشتری بپردازند. زمانی که والدین فرزندان را حمایت می‌کنند در حقیقت به فرزندان خود این اجازه را می‌دهند فرزند، خود را جهت دهی کند و در صورتی که فرزند به آنها نیاز داشته باشند به او کمک لازم را می‌دهند. در خانواده‌های با فرزند پروری مقتدر والدین فرزندان خود را ترغیب می‌کنند که علائق و توانایی‌های شغلی و همچنین گزینه‌های مختلف شغلی را کشف کنند و به آن‌ها کمک می‌کنند تا بر روی تجربه‌های مرتبط شغلی تفکر کنند. والدینی که صبور و حمایت کننده و عاطفی باشند بیشتر می‌توانند در تحول شغلی و تصمیم‌گیری‌های فرزندان خود مشارکت داشته باشند.

اما در خانواده‌هایی که والدین فرزندان خود را حمایت نمی‌کنند و آنها را نادیده می‌گیرند، موجب می‌شود که فرزندان در تحول شغلی خود پیشرفت نمایند (دیتریچ و کرکه، ۲۰۰۹) و موجب می‌شود که فرزندان اغلب پای در مسیری بگذارند که از ثبات کمتری برخوردار است. همچنین طبق نظر امانوئله و همکاران (۲۰۰۵) زمانی که والدین به اندازه کافی فرزندان را حمایت نمی‌کنند و آنها را نادیده می‌گیرند اکتشاف شغلی آنها کاهش پیدا می‌کند. که این مساله می‌تواند یکی از عواملی باشد که تصمیم‌گیری شغلی را با مشکل روبه‌رو سازد. به علاوه امنیت در ارتباط والدین- نوجوان اکتشاف شغلی را تسهیل می‌کند که این امنیت در خانواده‌هایی با سبک فرزند پروری سهل انگار دیده نمی‌شود که این خود تبیین دیگری در این یافته است.

از طرفی افرادی که دارای والدین مستبد هستند در کل دارای ترس و اضطراب بیشتری هستند و بسته به شخصیت‌شان نمی‌توانند انعطاف‌پذیر باشند و تصمیم‌گیری کنند (ویگنولی و همکاران، ۲۰۰۵). در نتیجه فرزند این والدین در تصمیم‌گیری شغلی نیز می‌توانند دچار مشکلات تصمیم‌گیری باشند. در این نوع خانواده‌ها درگیری وجود دارد و کارکرد خانواده به درستی هدایت نمی‌شود در نتیجه فرزندان این خانواده‌ها از تحول شغلی و خودکارآمدی شغلی مناسبی برخوردار نیستند و در تصمیم‌گیری شغلی خود دچار مشکل می‌شوند. گاتی و همکاران (۲۰۰۶) نشان دادند که فرزندان که بیش از حد تحت کنترل والدین خود هستند، بیش‌تر احتمال می‌رود که در تصمیم‌گیری شغلی خود با مشکل مواجه شوند.

این ارتباط نشان می‌دهد که در خانواده‌هایی که والدین بدون در نظر گرفتن فرزندان در فرآیند شغلی آن‌ها مشارکت می‌کنند و نظر خود را تحمیل می‌کنند، فرزندان مشارکت آن‌ها را مشارکت «واقعی» تلقی نمی‌کنند.

پیشنهادات

- از آنجاییکه این پژوهش نشان می‌دهد که رابطه معناداری بین مشکلات تصمیم‌گیری شغلی و سبک‌های فرزند‌پروری وجود دارد، پیشنهاد که مشاوران در مدارس و حتی پیش از سن مدرسه، خانواده‌ها را از سبک‌های فرزند‌پروری مناسب مطلع سازند تا خانواده‌ها بتوانند با روش حمایتی صحیح به فرزندان خود کمک نمایند که از مشکلات تصمیم‌گیری شغلی کمتری در آینده رنج ببرند. که در این راستا می‌توانند برای خانواده‌ها دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های ترتیب دهند.

- با توجه به این که مشکلات تصمیم‌گیری شغلی به تمام مشکلات و چالش‌هایی گفته می‌شود که به پیش از، در حین و پس از فرآیند تصمیم‌گیری شغلی مرتبط می‌شود، برنامه‌ریزان دوره‌های آموزشی می‌توانند مواردی که دانش‌آموزان به مشکلات برخورد می‌کنند را پیش‌بینی نمایند و در این راستا سمینارها، کارگاه‌هایی را برای دانش‌آموزان و والدین آنها برگزار کنند (برای مثال آشنایی دانش‌آموزان با مشاغل گوناگون و همچنین استعداد و ها و علائق و توانایی‌های خودشان) و بدین ترتیب زمینه توانمندسازی دانش‌آموزان را در تصمیم‌گیری‌های شغلی فراهم نمایند.

منابع

اسماعیلی مقدم، روح‌الله. (۱۳۸۸). رابطه بین ادراک از شیوه‌های فرزند‌پروری والدین با سبک‌های اسنادی در دانش‌آموزان سوم متوسط. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی.

برجعی، احمد (۱۳۷۸). تاثیر گذاری و الگوهای فرزند پروری والدین بر تحول روانی-هیجانی دانش آموزان دبیرستان تهران. پایان نامه دکتری، روان شناسی، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی.

فرحبخش، کیومرث (۱۳۸۴). بررسی اثر بخشی مشاوره شغلی به شیوه فرایند آمادگی حرفه ای و آموزش کارآفرینی بر افزایش رفتار کاربایی زنان بیکار شهر کرد. فصلنامه ی تازه ها و پژوهش های مشاوره، سال پنجم، شماره ۱۷.

نقاشیان، ذبیح الله (۱۳۵۸). رابطه محیط خانواده و موفقیت تحصیلی. پایان نامه کارشناسی ارشد. روان شناسی بالینی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه شیراز.

یعقوب خوانی غیاثوند، مرضیه (۱۳۷۲). رابطه محیط خانوادگی و پیشرفت تحصیلی. پایان نامه کارشناسی ارشد، روان شناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه شیراز.

Baumrind, D. (1986). Parental style. In Robert, Rita wick. Nelosn and Robert v. Kail (Eds). *Developmental Psychology*, P. 276, Engewood cliff. NJ: Prentice Hall.

Betz, N. E. (1992). Counseling uses of career self-efficacy theory. *Career Development Quarterly*, 41: 22-26.

Blustein, D. L., Walbridge, M. M., Friedlander, M. L., & Palladino, D. E. (1991). Contributions of psychological separation and parental attachment to the career development process. *Journal of Counseling Psychology*, 38: 39-50.

Blustein, D. L., Prezioso, M. S., & Schultheiss, D. P. (1995). Attachment theory and career development: Current status and future directions. *Counseling Psychologist*, 23: 416-432.

Camp, D.C. (2000). Career decision making difficulties in high school students: a study of reliability and validity of the career school students: a study of reliability and validity of the career decision difficulties questionnaire. Bell and Howell Information and Learning Compnay.

Cerik, S (2002). A survey on university youth: Parental attitudes toward adolescents and adolescents' perceptions about parental attitudes. Ege University, *Journal of Economics, Administrative, International Relations and Political Sciences*, 2(1).

Chartrand, J. M., Rose, M. L., Elliot, T. R., Marmarosh, C., & Caldwell, C. (1993). Peeling back the onion: Personality, problem solving, and career decision making style correlates of career indecision. *Journal of Career Assessment*, 1: 66-82.

Coplan, R., Hastings, P., langace, D., & Moulton, C. (2002). Authoritative and Authoritarian Mothers parenting goals, attributions, and emotions across different children rearing. *Contexts parenting: science and practice*. 2: 1- 26.

- Dietrich, J. & Kracke (2009). Career-specific parental behaviors in adolescents' development. *Journal of Vocational Behavior*, 75: 109–119.
- Emmanuelle, V. (2009). Interrelationships among attachment to mother and father, self-esteem, and career indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 75: 91-99.
- Erikson, E. (1972). *Adolescence et crise: la quête de l'identité* [Identity: Youth and crisis]. Paris: Flammarion.
- Feldman, D. (2003). The antecedents and consequences of early career indecision among young adults. *Human Resource Management Review*, 13: 499–531.
- Fend, H. (1991). *Identitätsentwicklung in der Adoleszenz. Lebensentwürfe, Selbstfindung und Weltaneignung in beruflichen, familiären und politischweltanschaulichen Bereichen* [Identity development in adolescence. Life plans, self-discovery, and appropriation of the world in the career, family, and politics domains]. Bern, Switzerland: Huber.
- Gati, I., Krausz, M., & Osipow, S. H. (1996). A taxonomy of difficulties in career decision-making. *Journal of Counseling Psychology*, 43, 510-526.
- Gati, I. & Saka, N. (2001). High school students career related decision making difficulties, *journal of counseling and development*, 79, 3397-3401.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., & Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 62, 1049–1065.
- Leong, F. T. L., & Chervinko, S. (1996). Construct validity of career indecision: Negative personality traits as predictors of career indecision. *Journal of Career Assessment*, 4, 315-329.
- Lopez, F. G., Ann-Yi, S. (2006). Predictors of Career Indecision in Three Racial/Ethnic Groups of College Women. *Journal of Career Development*, 33: 29-46.
- Lopez, F. G., & Andrews, S. (1987). Career indecision – A family systems perspective. *Journal of Counseling and Development*, 65, 304–307.
- Mau, W. (2004). Cultural Dimensions of Career Decision making Difficulties. *The career development Quarterly*, 53, 67-77.
- McCrae, R. R. & Costa, P T (1985). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 81-90.
- Mortimer, J. T., Zimmer-Gembeck, M. J., Holmes, M., & Shanahan, M. J. (2002). The process of occupational decision making, Patterns during the transition to adulthood. *Journal of Vocational Behavior*, 61, 439-550.

- Osipow, S. H., Carney, C. G., & Barak, A. (1976). A scale of educational-vocational undecidedness: A typological approach. *Journal of Vocational Behavior*, 9, 233-243.
- Otto, L. B. (2000). Youth perspectives on parental career influence. *Journal of Career Development*, 27(2), 111-118.
- Palos, R., & Drobot, L. (2010). The impact of family influence on the career choice of adolescents. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2, 3407-3411.
- Palmer, S., & Cochran, L. (1988). Parents as agents of career development. *Journal of Counseling Psychology*, 35, 71-76.
- Papini, D. R., & Rogman, L. A. (1992). Adolescent perceived attachment to parents in relation to competence, depression and anxiety: A longitudinal study. *Journal of Early Adolescence*, 12, 420-440.
- Parsons, J. E., Adler, T. F., & Kaczala, C. M. (1982). Socialization of achievement attitudes and beliefs: Parental influences. *Child Development*, 53, 310-321.
- Saka, N., Gati, I., & Kelly, K.R. (2008). Emotional and personality-related aspects of career decision-making difficulties. *Journal of Career Assessment*.
- Santos, P. J. (2007). Psychological Separation and Dimensions of Career Indecision in Secondary School Students. *Journal of Vocational Behavior* 56, 346-362.
- Scott, D. J., & Church, A. T. (2001). Separation/attachment theory and career decidedness and commitment: Effects of parental divorce. *Journal of Vocational Behavior*, 58, 328-347.
- Shelley Tien, H. (2010). The Validation of the Career Decision- Making Difficulties Scale in a Chinese Culture. *Journal of Career Assessment*, 13, 114-127.
- Super, D. E., Savickas, M. L., & Super, C. M. (1996). The life-span, life-space approach to careers. In D. Brown & L. Brooks (Eds.), *Career choice and development* (3rd ed., 121-178). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Tinsley, H. E. (1992). Career decision making and career indecision. *Journal of Vocational Behavior*, 41, 209-211.
- Tracey, T. J. G., Lent, R. W., Brown, S. D., Soresi, S., & Nota, L. (2006). Adherence to RIASEC structure in relation to career exploration and parenting style: Longitudinal and idiographic considerations. *Journal of Vocational Behavior*, 69(2), 248-261.
- Tynkkynen, L., Salmela-Aro, K., & Nurmi, J.-E. (2009). Supportive social ties during the transition to post-comprehensive education: Antecedents and consequences.
- Vignoli, E., Croity-Belz, S., Chapeland, V., de Fillipis, A., & Garcia, M. (2005). Career exploration in adolescents: The role of anxiety, attachment, and parenting style. *Journal of Vocational Behavior*, 67(2), 153-168.